

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fisioterapia manipulativa articular

Materia	Fisioterapia manipulativa articular			
Código	P05G170V01402			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Abalo Núñez, María del Rocío			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío			
Correo-e	rocioabalo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
B1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
B2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
B3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
B5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
B7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
B8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
B9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
B14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
B15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
B19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
C7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia
C16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia
C19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia
C20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia
C21	Adquirir formación científica básica en investigación
C35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais

C37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia
C38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde
C39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso
C44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión
C45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional
C49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión
C51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa
C52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade
D1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
D2	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de organización e planificación.
D4	Capacidade de xestión da información
D5	Resolución de problemas
D6	Toma de decisións
D7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
D9	Compromiso ético
D10	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Razoamento crítico
D13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Motivación por a calidade.
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Iniciativa e espírito emprendedor
D20	Liderado
D23	Traballar con responsabilidade
D24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
D25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
D27	Manifestar discreción
D28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
D29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
D30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Explicar o concepto de Terapia Manual	B2 B3	C7 C19	
Realizar a clasificación e descripción das técnicas de Terapia manual	B3	C19 C20	
Identificar as indicacions e contraindicacions das técnicas de Terapia Manual	B1	C7 C16	
Explicar o concepto de disfunción somática e as teorías que a sustentan	B1 B2	C7	
Identificar as diferencias entre síndrome radicular e pseudorradicular, así como as súas manifestacións e tratamentos	B1 B3 B5	C7 C16 C19 C20	D2 D4 D5 D12
Describir as lesións sacroilíacas e iliosacras e as restricións da columna	B2	C7	
Describir os protocolos de valoración das restricións a nivel da pelvis e da columna	B7 B15	C37	

Describir os protocolos de manipulación con impulso, lumar roll, dog tecnic e manipulación cervical en decúbito supino e en sedestación	B7 B15	C37	
Realizar a valoración da pelvis, interpretar os resultados, determinar e aplicar o tratamento con tecnicas de Mitchell, avaliar os resultados	B5	C35	D1
	B7	C37	D2
	B8	C38	D3
	B9	C39	D4
	B14	C49	D5
	B15	C52	D6
	B19		D9
			D11
			D12
			D13
			D15
			D17
			D18
			D19
			D23
			D24
			D25
			D27
			D28
			D29
			D30
Realizar a valoración da vertixe, Insuficiencia vertebrobasilar e pares cranais e interpretar os resultados	B5	C35	D2
	B7	C37	D4
		C49	D5
		C52	D6
			D9
			D12
			D15
			D17
			D23
			D24
Realizar a valoración da columna lumbar dorsal e cervical, interpretar os resultados e aplicar o tratamento de manipulación con impulso. Avaliar os resultados do tratamento.	B5	C35	D1
	B7	C37	D2
	B8	C38	D3
	B9	C39	D4
	B14	C49	D5
	B15	C52	D6
	B19		D9
			D11
			D12
			D13
			D15
			D16
			D17
			D18
			D19
			D23
			D24
			D25
			D27
			D28
			D29
			D30

Extraer información relevante de artículos científicos sobre a terapia manual, expoñendo e defendendo o resultado

B2 C16 D1
B3 C19 D2
B14 C20 D3
B15 C21 D4
B19 C44 D5
C45 D6
C49 D7
C51 D9
D10
D11
D12
D15
D16
D17
D18
D20
D23
D24
D25
D30

Contidos

Tema

TEMA 1: TERAPIA MANUAL	1.1.Terapia manual. Concepto. 1.2.Principios biomecánicos, leis de Freette, eixos teóricos da pelve.
TEMA 2: DISFUNCIÓN SOMÁTICA	2.1. Disfunción somática. Concepto. 2.1.2. Receptores sensitivos capsuloligamentosos. 2.1.3. Inervación da cápsula articular. 2.1.4. Interacción central dos mecanorreceptores e os impulsos nociceptivos. 2.1.5. Facilitación medular. 2.2. Teoría do mecanismo lesional. 2.2.1. Mecanismo dos receptores capsuloligamentosos. 2.2.2. Mecanismo dos fusos neuromusculares. 2.3. Tipos de disfuncións, características. 2.3.1. Disfunción primaria e disfunción secundaria. 2.4. Repercusións das disfuncións somáticas. 2.5. Acción das manipulacións. Acción mecánica e acción reflexa.
TEMA 3: CLASIFICACIÓN E DESCRIPCIÓN DAS TÉCNICAS. INDICACIÓNES.	3.1.Clasificación e descripción das técnicas de terapia manual. 3.1.2. Técnicas estruturais. 3.1.3. Técnicas funcionais. 3.2 Indicaciónes e contraindicaciónes.
TEMA 4: AVALIACIÓN DO PACIENTE	4.1. Anamnese. Valoración estática. Palpación. Valoración dinámica. Exame neurológico.
TEMA 5: TERAPIA MANUAL EN PELVE.	5.1. Exploración. Test para descartar patoloxías. 5.1.1. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado. Lesións de pube, valoración e tratamento. 5.1.2. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral.
TEMA 6: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA LUMBAR.	6.1. Introducción. 6.1.1. Fixacións articulares e hipermovilidade do raque lumbar. 6.1.2. Lesións discais. 6.2.Exploración da columna lumbar. Probas específicas. 6.3. Protocolo de manipulación lumbar. 6.3.1 Lumbar roll. 6.3.2. Técnica semidirecta en sedestación. 6.3.3. Técnica en decúbito supino para zona dorso lumbar.
TEMA 7: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA DORSAL.	7.1. Introducción. 7.2. Exploración da columna dorsal. Probas específicas. 7.3. Protocolo de tratamento. 7.3.1. Dog- tecnic. 7.3.2. Técnica Lift. 7.3.3. Técnica para números altas. Decúbito prono e sedestación. 7.4. Lesións costais. Valoración e tratamento.

TEMA 8: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA CERVICAL	8.1. Introducción. 8.2. Exploración. Probas específicas. 8.2.1. Valoración da vertixe. 8.2.2. Insuficiencia vertebrobasilar. 8.2.3. Valoración pares craniais. 8.3. Protocolo de tratamento. 8.3.1. Técnica en decúbito supino. 8.3.2. Técnica en sedestación.
TEMA 9: TERAPIA MANUAL NA SINDROME RADICULAR E PSEUDORADICULAR	9.1. Características do Síndrome radicular e pseudorradicular ou espondíleo. Diferenzas entre a dor radicular e pseudoradicular. 9.2. Síndrome pseudorradicular segundo Brúgger. Síndrome espondíleo reflexo. 9.3. Dor referido. Punto doloroso. Punto gatillo miofascial. Características e tratamento.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 1	Localizar en sedestación EIPS Localizar en decúbito prono EIPS, AIL, Surco Sacro, Lig. Iliolumbares, Cóccix, Lig. Sacrococcígeos y Tuberosidad isquiática
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 2	Localizar en Bipedestación: EIPS. En Decúbito Supino: EIAS y Tubérculos púbicos. Localizar Apófisis en Columna Repaso de localizac. en Pelvis
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 3	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 4	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 5	Valoración e tratamento de piramidal e psoas. Realizar os test de: compresión de ás ilíacas. Rotes Querolle, Gaenslen, Patrick. Test de flexión en bipedestación e en sedestación. Test de cadeira de Gillet.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 6	Test de flexión en bipedestación. Test de flexión en sedestación. Localizar lesións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 7	Realizar protocolo de tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado, pube superior, pube inferior.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 8	Realizar protocolo de tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral. Técnica do fusilado.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 9	Localizar lesións na pelve e tratar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 10	Repaso de todos os protocolos de valoración e tratamento de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 11	Columna lumbar: protocolos de valoración e tratamento (lumbar roll). Repaso: protocolos de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 12	Columna lumbar: Protocolos de valoración e tratamento (Lumbar roll). Repaso: Protocolos de Pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 13	Columna dorsal media-baixa: protocolos de valoración e tratamento. (Dog Technique). Repaso: protocolos de C. Lumbar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 14	Repaso protocolos de pelve, C. Lumbar e C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 15	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en decúbito prono. Repaso: protocolos de C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 17	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. protocolo de tratamento en decúbito supino. Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 16	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en sedestación. Repaso de protocolo de C. Número alta en decúbito prono.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 18	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. Protocolo de tratamento en decúbito supino (Técnica de Ashmore) Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 19	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 20	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 21	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 22	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	44	54	98

Traballo tutelado	1	23	24
Lección maxistral	30	69.5	99.5
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O/a profesor/a fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os/as alumnos/as realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra banda a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno/a que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumnado.
Traballo tutelado	O alumnado deberá elaborar, expor e defender un traballo. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica. Utilizarase a plataforma Tema.
Lección maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado na realización do traballo. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.
Lección maxistral	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado sobre a materia. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	As titorías estarán centradas na resolución de dúbidas que poida ter o alumnado sobre a materia. Estas realizaranse presenciais ou por correo electrónico á dirección do/a profesor/a indicando en asunto: TITORÍAS.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas de laboratorio	Exame práctico: Realizar o protocolo de valoración de pelve e o seu tratamento. O protocolo de valoración e tratamento en columna.	45	B5	C35	D1
			B7	C37	D2
			B8	C38	D3
			B9	C39	D4
			B14	C49	D5
			B15	C52	D6
			B19		D9
					D11
					D12
					D13
					D15
					D16
					D17
					D18
					D19
					D23
					D24
					D25
					D27
					D28
					D29
					D30

Traballo tutelado	Valorarase a exposición e defensa, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10	B2	C16	D1
			B3	C19	D2
			B14	C20	D3
			B15	C21	D4
			B19	C44	D5
				C45	D6
				C49	D7
				C51	D9
					D10
					D11
					D12
					D15
					D16
					D17
					D18
					D20
					D23
					D24
					D25
					D30
Lección maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	45	B1	C7	D2
			B2	C16	D4
			B3	C19	D5
			B5	C20	D12
			B7	C35	
			B15	C37	
			B19		

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización do traballo será obrigatoria para superar a materia. Así como a súa presentación e defensa na data establecida na programación.

Para poder presentarse ao exame práctico o/a alumno/a debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia débense ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Ao alumnado que non supere a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Hoppenfeld S., **Exploración física de la columna vertebral y extremidades**, El Manual Moderno, 1997

Parsons J, Marcer N., **Osteopatía. Modelos de diagnóstico, tratamiento y práctica**, Elsevier, 2007

Ricard F, Salle JL., **Tratado de osteopatía**, 3ª ed., Panamericana, 2003

Dvorak J, Dvorak V., **Medicina manual. Diagnóstico**, Scriba, 1993

Gibbons P, Tehan P., **Manipulación de la columna, el torax y la pelvis**, Mc Graw-Hill Interamericana, 2002

Le Corre F, Rageot E., **Manipulaciones vertebrales**, 2ª ed., Masson, 1995

Chaitow L, Fritz S., **Guía de masaje para terapeutas: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales**, Esclavier, 2008

Petty N, Moore A., **Exploración y evaluación neuromusculoesquelética: un manual para terapeutas**, 2ªed., McGraw-Hill Interamericana, 2003

Meadows J., **Diagnóstico diferencial en Fisioterapia.**, Mc Graw-Hill, 2000

Torres Cueco R., **La Columna Cervical síndromes clínicos y su tratamiento manipulativo**, Medica Panamericana, 2008

Seco J. [Dir.], **Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-Esquelético**, Volumen I., Panamericana, 2016

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Cinesiterapia/P05G170V01303

Outros comentarios

O alumnado debe darse de alta en Faitic e é conveniente actualizar os datos de teléfono e dirección de correo electrónico. Ademais de subir unha foto no perfil.
